

บทบาทของการสื่อสารผ่านดาวเทียม :
สภาพปัจจุบันและแนวโน้มในทศวรรษ 2541-2550

นางสมพร อิศรโกศล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาโทศาสตรพัฒนการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2541

ISBN 974-639-349-9

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ROLES OF SATELLITE COMMUNICATION:
THE PRESENT STATE AND FUTURE TREND IN DECADE B.E 2541-2550

MRS. Somporn Issarakraisila

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Developing Communication

Department of Public Relations

Graduate School

Chulalongkorn University

Academic Year 1998

ISBN 974-639-349-9

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

สมพร อิศโรกรศีล : บทบาทของการสื่อสารผ่านดาวเทียม: สภาพปัจจุบันและแนวโน้มใน
ทศวรรษ 2541-2550 (ROLES OF SATELLITE COMMUNICATION : THE PRESENT
STATE AND FUTURE TREND IN DECADE B.E. 2541-2550.) อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร.
ชนวดี บุญลือ, 138 หน้า. ISBN 974-639-349-9.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทและการใช้การสื่อสารผ่านดาวเทียมเพื่อพัฒนา
ประเทศทั้งในสภาพปัจจุบันและแนวโน้มในทศวรรษ 2541-2550 รวมทั้งศึกษานโยบาย การกำกับดูแล
และปัญหาอุปสรรคการใช้การสื่อสารผ่านดาวเทียม โดยใช้เทคนิคการวิจัยแบบ EDFR (Ethnographic
Delphi Futures Research) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางด้านสื่อสาร จำนวน
20 คน โดยการสัมภาษณ์และการใช้แบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า

1. บทบาทของการสื่อสารผ่านดาวเทียมในสภาพปัจจุบัน เป็นการใช้ในกิจการโทรคมนาคม
ทั่วไป และการกระจายเสียง (โทรทัศน์และวิทยุ) ช่วยให้การกระจายข่าวสารกว้างขวาง ครอบคลุมพื้นที่
ทั้งในถิ่นทุรกันดาร และบนภูเขา ดาวเทียมนำมาใช้เป็นระบบการสื่อสารหลักหรือระบบสำรองแล้วแต่กรณี
แนวโน้มในอนาคตจะมีการใช้การสื่อสารผ่านดาวเทียมในปริมาณที่สูงขึ้นและมีเทคโนโลยีชนิดใหม่

2. ในปัจจุบันมีการใช้การสื่อสารผ่านดาวเทียมเพื่อพัฒนาประเทศ ในด้านการศึกษา
สาธารณสุข การเกษตร เศรษฐกิจ สังคม-วัฒนธรรม การเมือง-การปกครอง การสื่อสาร โดยแนวโน้ม
ในอนาคตจะมีการขยายการใช้เพิ่มมากขึ้น และมีการบูรณาการใช้การสื่อสารผ่านดาวเทียมเพื่อการพัฒนา
ประเทศในทุกด้าน อีกทั้งยังมีการใช้เพิ่มขึ้นทางด้านการทหาร วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและอุตสาหกรรม

3. นโยบายและการกำกับดูแล ในสภาพปัจจุบันกระทรวงคมนาคมเป็นผู้ให้สัมปทานแก่เอกชน
เข้ามาลงทุนส่งดาวเทียม ส่วนในอนาคต หน่วยงานของรัฐต้องไม่เป็นผู้กำกับดูแล (regulator) และ
ผู้ให้บริการ (operator) ในเวลาเดียวกัน จะมีการเปิดการแข่งขันอย่างเสรีและจัดตั้งคณะกรรมการ
การสื่อสารแห่งชาติเพื่อกำกับดูแลด้านนโยบาย

4. ปัญหาและอุปสรรค เกิดจากกฎหมายที่ค่อนข้างล่าสมัย งบประมาณการลงทุนที่ค่อนข้างสูง
การขาดความรู้ความเข้าใจที่แพร่หลายเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์และบทบาทที่มีมากขึ้น และการขาด
บุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านการวิจัยและพัฒนา เทคโนโลยีการสื่อสารผ่านดาวเทียม

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า บทบาทของการสื่อสารผ่านดาวเทียมในทศวรรษ 2541-2550
จะมีการใช้ในปริมาณที่สูงขึ้นเพื่อการพัฒนาประเทศในทุกด้าน ทั้งยังมีการใช้เพิ่มขึ้นทางด้านการทหาร
วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและอุตสาหกรรม

ภาควิชา การประชาสัมพันธ์
สาขาวิชา นิเทศศาสตร์
ปีการศึกษา 2541

ลายมือชื่อนิสิต ลีพิมพ์ อิศโรกรศีล
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา Doran
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

##397 19730 28 : MAJOR DEVELOPMENT COMMUNICATION

KEY WORD : SATELLITE COMMUNICATION/FUTURE TREND

SOMPORN ISSARAKRAISILA : ROLES OF SATELLITE COMMUNICATION : THE PRESENT STATE AND FUTURE TREND IN DECADE B.E. 2541-2550. THESIS

ADVISOR : ASSOC.PROF.THANAWADEE BOONLUE, Ph.D. 138 PP.

ISEN 974-639-349-9.

The objectives of this research were to study the roles of and the use of satellite communication to enhance the development of the country in the decade B.E.2541-2550, including the study of policy, regulation and problems of using it. The research was based on the views of 20 communication experts by applying EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) technique. The data were collected by indept interview and were analysed by means, median, mode and interquartile range. The main findings are as follows:

1. At present, the satellite communication is generally used for telecommunication, broadcasting (television and radio), enabling message distribution widely to cover arid and mountaineous areas. A satellite is used either as main communication or spare system according to its purposes. The satellite communication however will be increasingly used in the future.

2. The satellite communications have been used to enhance the development of the country in education, public health, agriculture, economics, social and cultural development, political socialization and communication. The usage in the future will be expanded and integrated in all aspects. It will be increasingly used in military, science, technology and industry.

3. Regarding to policy and regulation, Ministry of Communications and Transportations (MOCT) launched concessionaire to private sectors to invest in the satellite system. In the future, the government sectors must not be both regulators and operators. Liberalization and set up of regulation body are necessary.

4. The obsolete law, costly investment, lack of understanding in the roles of satellite communication and a lack of experts in satellite technology generate problems and barriers for satellite communication development.

From the findings of this research, the use of satellite communication in the decade B.E. 2541-2550 will be increased to enhance the development of the country in every aspect.

ภาควิชา..... การประชาสัมพันธ์

สาขาวิชา..... นิเทศศาสตร์พัฒนาการ

ปีการศึกษา..... 2541

ลายมือชื่อผู้ผลิต..... Somporn Issara

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... Thanawadee Boonlue

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความกรุณาและช่วยเหลืออย่างดียิ่งของบุคคลหลายๆ ท่าน ประกอบด้วย

รองศาสตราจารย์ ดร. ธนวดี บุญลือ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณา
สละเวลาให้คำปรึกษาและให้คำแนะนำต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัย

รองศาสตราจารย์อุบลวรรณ ปิติพัฒนะโมษิต ที่กรุณาเป็นประธานการสอบ
วิทยานิพนธ์

ดร. วิเชียร เกตุสิงห์ ที่กรุณาเป็นกรรมการการสอบวิทยานิพนธ์

และผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ปรากฏนามในภาคผนวกที่กรุณาสละเวลาให้สัมภาษณ์
และตอบแบบสอบถามสำหรับงานวิจัยในครั้งนี้

เนื่องจากทุนการวิจัยครั้งนี้บางส่วนได้รับมาจากทุนอุดหนุนการวิจัยของธนาคาร
กสิกรไทย จำกัด (มหาชน) จึงขอขอบคุณธนาคารกสิกรไทยมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณเพื่อนทุกคนที่คอยห่วงใย รวมทั้งเจ้าหน้าที่ห้องสมุดคณะนิเทศศาสตร์
ทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดีในการค้นคว้าเอกสารต่างๆ

ขอกราบขอบพระคุณบิดา - มารดา ที่เห็นความสำคัญของการศึกษา จึงได้ส่งเสริม
และสนับสนุนมาตลอด ขอขอบคุณพี่สาว - น้องสาว โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณสมสุข ภววงศ์ศักดิ์ ที่
ช่วยจัดการรับ - ส่งโทรสารของกลุ่มตัวอย่าง

ท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณสามี (ดร. มนต์รี อิศรไกรศิลป์) ที่ให้ความช่วยเหลือ
ห่วงใย และคอยให้กำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้เสร็จสมบูรณ์

สมพร อิศรไกรศิลป์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
บทที่	
1 บทนำ.....	1
/ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
/ วัตถุประสงค์.....	11
/ ขอบเขตการวิจัย.....	11
/ นิยามศัพท์.....	11
/ ข้อตกลงเบื้องต้น.....	12
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	12
2 แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสาร.....	13
แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารผ่านดาวเทียม.....	24
นโยบายการสื่อสารโทรคมนาคม.....	36
การวิจัยเทคนิค EDFR.....	42
/ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	51 -5 2
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	54
การเลือกผู้เชี่ยวชาญ.....	54
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	54
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	55
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	56
การสรุปและการอภิปรายผลการวิจัย.....	59

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	61
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	85
รายการอ้างอิง.....	111
ภาคผนวก.....	117
ประวัติผู้เขียน.....	138

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	การให้บริการโทรคมนาคมในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต.....	5
2	ความสัมพันธ์ระหว่างการลดลงของความคลาดเคลื่อนและจำนวนผู้เข้าร่วมโครงการ.....	46
3	ผลการวิเคราะห์บทบาทของการสื่อสารผ่านดาวเทียมในสภาพปัจจุบัน.....	62
4	ผลการวิเคราะห์แนวโน้มของบทบาทการสื่อสารผ่านดาวเทียมในทศวรรษ 2541-2550.....	64
5	ผลการวิเคราะห์การใช้การสื่อสารผ่านดาวเทียมเพื่อการพัฒนาประเทศ ด้านการศึกษาในสภาพปัจจุบัน.....	65
6	ผลการวิเคราะห์การใช้การสื่อสารผ่านดาวเทียมเพื่อการพัฒนาประเทศ ด้านสาธารณสุขในสภาพปัจจุบัน.....	66
7	ผลการวิเคราะห์การใช้การสื่อสารผ่านดาวเทียมเพื่อการพัฒนาประเทศ ด้านการเกษตรในสภาพปัจจุบัน.....	67
8	ผลการวิเคราะห์การใช้การสื่อสารผ่านดาวเทียมเพื่อการพัฒนาประเทศ ด้านเศรษฐกิจในสภาพปัจจุบัน.....	68
9	ผลการวิเคราะห์การใช้การสื่อสารผ่านดาวเทียมเพื่อการพัฒนาประเทศ ด้านสังคม-วัฒนธรรมในสภาพปัจจุบัน.....	70
10	ผลการวิเคราะห์การใช้การสื่อสารผ่านดาวเทียมเพื่อการพัฒนาประเทศ ด้านการเมือง-การปกครองในสภาพปัจจุบัน.....	71
11	ผลการวิเคราะห์การใช้การสื่อสารผ่านดาวเทียมเพื่อการพัฒนาประเทศ ด้านการสื่อสารในสภาพปัจจุบัน.....	73
12	ผลการวิเคราะห์แนวโน้มการใช้การสื่อสารผ่านดาวเทียมเพื่อการพัฒนาประเทศ ในทศวรรษ 2541-2550.....	74
13	ผลการวิเคราะห์นโยบายและการกำกับดูแลในสภาพปัจจุบัน.....	77
14	ผลการวิเคราะห์นโยบายและการกำกับดูแลในทศวรรษ 2541-2550.....	78
15	ผลการวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคด้านกฎหมาย/การกำกับดูแล.....	79

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
16	ผลการวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคด้านงบประมาณ/การลงทุน.....	81
17	ผลการวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคด้านบทบาทของการสื่อสารผ่านดาวเทียม.....	82
18	ผลการวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคด้านหน่วยงานภาครัฐและเอกชน (จำนวนบุคลากร ความพร้อม ความรู้ความสามารถ).....	83

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย